

Sygn. akt III AUa 261/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Michał Bober
Sędziowie:	SSA Barbara Mazur (spr.) SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń
Protokolant:	stażysta Katarzyna Kręska

po rozpoznaniu w dniu 23 czerwca 2016 r. w Gdańsku

sprawy G. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji G. J.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 listopada 2015 r., sygn. akt VII U 738/15

oddala apelację.

SSA Barbara Mazur SSA Michał Bober SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń

Sygn. akt III AUa 261/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 lutego 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z urzędu ustalił emeryturę ubezpieczonej G. J. od dnia 12 grudnia 2014 r. Ustalając emeryturę w myśl art. 53 ustawy, do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 lat kalendarzowych od 2003 r. do 2012 r., wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynosi 4,07%. Podstawa wymiaru obliczona przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 4,07% przez kwotę 3.191,93 zł wynosi 129,91 zł. Do ustalenia wysokości emerytury pozwany uwzględnił 9 lat, 9 miesięcy i 11 dni okresów składkowych, 20 lat, 6 miesięcy i 8 dni okresów uzupełniających pracy na roli oraz 3 lata, 3 miesiące i 4 dni okresów nieskładkowych ograniczonych do 1/3 okresów składkowych. Wysokość emerytury wyniosła 785,49 zł. Zwiększenie z tytułu opłacania składek na

ubezpieczenie społeczne rolników wynosi 36,73 zł. Emerytura została ograniczona do kwoty równej 24% kwoty bazowej –

tj. 766,06 zł. Z kolei emerytura ustalona na podstawie art. 26 ustawy wyniosła 713,04 zł,

zaś zwiększenie z tytułu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników 113,16 zł. Emerytura wyliczona na podstawie art. 183 ustawy wyniosła natomiast 836,80 zł. Zwiększenie z tytułu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników ustalono

za okres 16 lat, 9 miesięcy. Z uwagi na udowodnienie co najmniej 21 lat okresów składkowych, nieskładkowych i uzupełniających, emerytura ubezpieczonej została podwyższona do kwoty minimalnej 844,45 zł. Emerytura ustalona decyzją została zawieszona, ponieważ jest świadczeniem mniej korzystnym.

Odwołanie z dnia 16 marca 2015 r. od powyższej decyzji wniosła ubezpieczona G. J., wskazując, iż w latach 1981-1986 po otrzymaniu z mężem gospodarstwa rolnego zostali przez naczelnika gminy zwolnieni z obowiązku opłacania składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego (...) na mocy art. 40 ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin.

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 10 kwietnia 2015 r. organ rentowy wniosł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zajęte w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Gdańsku – VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 24 listopada 2015 r. oddalił odwołanie ubezpieczonej.

Sąd Okręgowy orzekł na podstawie następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych.

Ubezpieczona G. J., urodzona w dniu (...), od dnia 30 czerwca 2004 r. otrzymywała od pozwanego świadczenie przedemerytalne.

W dniu 13 listopada 2014 r. ubezpieczona złożyła do pozwanego wniosek o prawo do emerytury.

Wnioskodawczyni podlegała rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu w okresie od dnia 12 listopada 1981 r. do dnia 30 czerwca 2003 r.

Jednocześnie w okresie od dnia 01 stycznia 1982 r. do dnia 31 grudnia 1986 r. ubezpieczona była zwolniona z obowiązku opłacania składek jako młody rolnik – na mocy art. 40 ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach.

Decyzją z dnia 07 stycznia 2015 r. pozwany przyznał emeryturę ubezpieczonej G. J. od dnia 12 grudnia 2014 r. (tj. od daty osiągnięcia wieku emerytalnego).

Ustalając emeryturę w myśl art. 53 ustawy, do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 lat kalendarzowych od 2003 r. do 2012 r., wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynosi 3,92%. Podstawa wymiaru obliczona przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 4,07% przez kwotę 3.191,93 zł wynosi 125,12 zł. Do ustalenia wysokości emerytury pozwany uwzględnił 9 lat, 9 miesięcy i 11 dni okresów składkowych, 20 lat, 6 miesięcy

i 8 dni okresów uzupełniających pracy na roli oraz 3 lata, 3 miesiące i 4 dni okresów nieskładkowych ograniczonych do 1/3 okresów składkowych. Wysokość emerytury wyniosła 785,78 zł. Zwiększenie z tytułu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników wynosi 36,73 zł. Emerytura została ograniczona do kwoty równej 24% kwoty bazowej –

tj. 766,06 zł. Z kolei emerytura ustalona na podstawie art. 26 ustawy wyniosła 713,04 zł, zaś zwiększenie z tytułu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników 146,93 zł. Natomiast emerytura wyliczona na podstawie art. 183 ustawy wyniosła 870,57 zł. Zwiększenie z tytułu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników ustalono

za okres 21 lat, 9 miesięcy i wynosi ono 183,66 zł. Emerytura ustalona decyzją została zawieszona, ponieważ jest świadczeniem mniej korzystnym.

Odrębną decyzją z dnia 07 stycznia 2015 r. pozwany organ przyznał emeryturę ubezpieczonej G. J. od dnia 12 grudnia 2014 r. (tj. od daty osiągnięcia wieku emerytalnego).

Wysokość emerytury ustalona została zgodnie z zasadami z art. 26 ustawy emerytalnej i wyniosła ona 713,04 zł. Zwiększenie z tytułu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników ustalono za okres 21 lat, 9 miesięcy i wynosi ono 183,67 zł. Należność za okres od dnia 01 lutego 2015 r. wyniosła 896,71 zł brutto (770,01 netto).

Zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z dnia 06 lutego 2015 r. organ z urzędu ustalił emeryturę ubezpieczonej G. J. od dnia 12 grudnia 2014 r.

Ustalając emeryturę w myśl art. 53 ustawy do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 lat kalendarzowych od 2003 r. do 2012 r., wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynosi 4,07%. Podstawa wymiaru obliczona przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 4,07% przez kwotę 3.191,93 zł wynosi 129,91 zł. Do ustalenia wysokości emerytury pozwany uwzględnił 9 lat, 9 miesięcy i 11 dni okresów składkowych, 20 lat, 6 miesięcy

i 8 dni okresów uzupełniających pracy na roli oraz 3 lata, 3 miesiące i 4 dni okresów nieskładkowych ograniczonych do 1/3 okresów składkowych. Wysokość emerytury wyniosła 785,49 zł. Zwiększenie z tytułu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników wynosi 36,73 zł. Emerytura została ograniczona do kwoty równej 24% kwoty bazowej –

tj. 766,06 zł. Z kolei emerytura ustalona na podstawie art. 26 ustawy wyniosła 713,04 zł,

zaś zwiększenie z tytułu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników 113,16 zł. Natomiast emerytura wyliczona na podstawie art. 183 ustawy wyniosła 836,80 zł. Zwiększenie z tytułu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników ustalono

za okres 16 lat, 9 miesięcy. Z uwagi na udowodnienie co najmniej 21 lat okresów składkowych, nieskładkowych i uzupełniających, emerytura ubezpieczonej została podwyższona do kwoty minimalnej 844,45 zł. Emerytura ustalona decyzją została zawieszona, ponieważ jest świadczeniem mniej korzystnym.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach ubezpieczeniowych oraz w aktach sprawy, których prawdziwość nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd również nie znalazł podstaw

do kwestionowania ich wiarygodności z urzędu. Ustalenia faktyczne Sąd I instancji poczynił w oparciu o dokumentację dostarczoną przez strony. Dowód z dokumentów zgromadzonych w sprawie, w zakresie, w jakim posłużyły do ustalenia stanu faktycznego, Sąd uznał

za w pełni wiarygodny, gdyż dokumenty te nie budziły żadnych wątpliwości i nie były

przez strony kwestionowane. Dowody w postaci dokumentów urzędowych Sąd Okręgowy ocenił na podstawie art. 244 § 1 k.p.c. ustalając, że skoro w toku procesu nie zostały skutecznie podważone, stanowią świadectwo tego, co zostało w nich urzędowo poświadczane. Powyższe dowody układają się zdaniem Sądu w spójną całość, wzajemnie się potwierdzając lub uzupełniając. Nie były też kwestionowane przez strony i Sąd I instancji dał im wiarę w całości rozciągłości.

Przechodząc do rozważań merytorycznych Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie

z art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 748 ze zm.), dalej: ustawa emerytalna, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego określonego w ust. 1a i 1b, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a, 50e i 184.

W myśl art. 24 ust. 1a pkt 7 tejże ustawy emerytalnej, wiek emerytalny dla kobiet urodzonych w okresie od dnia 1 kwietnia 1954 r. do dnia 30 czerwca 1954 r. wynosi

co najmniej 60 lat i 6 miesięcy. Wiek ten ubezpieczona – urodzona w dniu (...) – ukończyła niewątpliwie z dniem przyznania jej prawa do świadczenia emerytalnego tj. (...).

Jak wynika z art. 26 ust. 1 w/w ustawy emerytalnej, emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183.

Z kolei w myśl art. 26a ust. 1 ustawy emerytalnej, wysokość emerytury ustalonej zgodnie z art. 26 ulega zwiększeniu za okresy opłacania składek na Fundusz Emerytalny Rolników, Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników i ubezpieczenie emerytalno-rentowe, o których mowa w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zwiększenie to ustala się według zasad wymiaru części składkowej emerytury rolniczej przewidzianych w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników na podstawie zaświadczenia Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o okresach opłacania składek.

Równocześnie, jak wynika z art. 26a ust. 2 ustawy emerytalnej, zwiększenie, o którym mowa w ust. 1, nie przysługuje osobie mającej ustalone prawo do emerytury na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.

W myśl zaś art. 26a ust. 3 ustawy emerytalnej, zwiększenie, o którym mowa w ust. 1, przyznaje się ubezpieczonemu, który legitymuje się okresami, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 1, krótszymi niż 25 lat.

Zasady ustalania części składkowej emerytury rolniczej reguluje art. 25 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2015 r. poz. 704 ze zm.), dalej: ustawa rolnicza.

Jak wynika z ust. 1 w/w przepisu, część składkową ustala się przyjmując po 1% emerytury podstawowej za każdy rok podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, z uwzględnieniem ust. 2-7. Niepełne lata przelicza się odpowiednio, z uwzględnieniem art. 21a. Z kolei w myśl ust. 2 przepisu do liczby lat, o których mowa w ust. 1, dolicza się liczbę lat: 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w okresie od dnia 1 stycznia 1983 r. do dnia 31 grudnia 1990 r.; 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym w okresie od dnia 1 lipca 1977 r. do dnia 31 grudnia 1982 r., za który była opłacana składka na Fundusz Emerytalny Rolników; 4) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym - bez podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu - po ukończeniu 16. roku życia, przypadających przed dniem 1 lipca 1977 r., jednak nie wcześniej niż 25 lat przed spełnieniem warunków nabycia prawa do emerytury rolniczej lub renty inwalidzkiej rolniczej.

Sąd Okręgowy miał na uwadze, iż z dniem 2 czerwca 2000 r. przepis art. 25 ust. 2 ustawy rolniczej został uznany za niezgodny z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP w zakresie określonym w ust. 2 wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 maja 2000 r. o sygn.

K. 37/98 (Dz. U. z 2000 r. nr 45 poz. 531) – jednakże wyrok ten dotyczy kwestii nie mających znaczenia w sprawie, bowiem zagadnienia rolniczej renty inwalidzkiej okresowej, jak również kwestii zaliczenia do stażu wysokości części składkowej emerytury-renty m.in. okresu odbywania czynnej służby wojskowej.

Natomiast zgodnie z ust. 3 przepisu, jeżeli w okresie, o którym mowa w ust. 2 pkt 1, za rolnika i jego małżonka opłacono roczną składkę na ubezpieczenie społeczne rolników indywidualnych i członków ich rodzin w wysokości wyższej niż 120% przeciętnej emerytury podstawowej w danym roku, zamiast jednego roku przyjmuje się okres dłuższy, odpowiadający wskaźnikowi indywidualnego wymiaru składki w danym roku.

Zgodnie z art. 116 ust. 5 ustawy emerytalnej, do wniosku w sprawie przyznania świadczeń powinny być dołączone dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokości, określone w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego – co oznacza wymóg inicjatywy ubezpieczonego w zakresie udowadniania wysokości wynagrodzeń, które w jego ocenie winny stanowić podstawę ustalenia wysokości świadczenia emerytalnego lub rentowego.

Z przepisu art. 56 ust. 4 tejże ustawy emerytalnej wynika, iż jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe nie zostały uzupełnione okresami wymienionymi w art. 10, emerytura ulega zwiększeniu za okres opłacania składek na Fundusz Emerytalny Rolników, Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników i ubezpieczenie emerytalno-rentowe rolników. Zwiększenie to ustala się według zasad wymiaru przewidzianych dla części składkowej w przepisach, o których mowa w ust. 3. Do przepisów, o których mowa powyżej, należy zaliczyć ustawę rolniczą.

Sąd Okręgowy miał na uwadze, iż de facto bezsporny pozostawał ustalony w sprawie stan faktyczny – oparty na zgromadzonych w aktach sprawy oraz aktach rentowych dokumentach, niekwestionowanych przez żadną ze stron postępowania. Przedmiotem zaś sporu w sprawie była kwestia oceny prawidłowości dokonanej przez pozwanego organu rentowego z urzędu w ramach zaskarżonej decyzji z dnia 06 lutego 2015 r. przeliczenia świadczenia emerytalnego należnego ubezpieczonej.

Sąd I instancji wyjaśnił, że jak wskazuje doktryna, regulacje dotyczące tzw. zwiększenia rolnego zawarte w art. 56 ustawy systemowej wiążą się z rozpatrywaną dawniej w orzecznictwie kwestią tzw. podwójnego ubezpieczenia, tzn. do dnia 31 grudnia 1988 r. istniał obowiązek ubezpieczenia zarówno z tytułu podlegania ubezpieczeniu pracowniczemu, jak i z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego. Od dnia 1 stycznia 1989 r. obowiązek ten ustał, o ile osoba prowadząca gospodarstwo rolne pozostawała w stosunku pracy w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa wymiaru obowiązującego w danym zawodzie albo była objęta innymi przepisami o ubezpieczeniu społecznym lub zaopatrzeniu emerytalnym, co znalazło też potwierdzenie w aktualnie obowiązującej ustawie (art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, Dz. U. z 2008 r.

nr 50 poz. 291 j.t. ze zm.). Rekompensatą za okres podwójnego ubezpieczenia (zbieg opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników i ubezpieczenie pracownicze) jest instytucja zwiększenia świadczenia również w sytuacji, gdy okresów pracy rolniczej nie wykorzystano w celu uzupełnienia brakujących okresów składkowych i nieskładkowych

przy ustalaniu prawa do emerytury (Kamil Antonów [red.], Bartosz Suchacki, Komentarz do art. 56 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Lex 2009).

Judykatura zaś uznaje, iż ustawodawca na mocy art. 56 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wprowadził rekompensatę za okres podwójnego ubezpieczenia, jaką jest instytucja zwiększenia świadczenia z ubezpieczenia z powszechnego systemu emerytalnego, w sytuacji, gdy okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, za które opłacono składkę według obowiązujących przepisów czy okresów pracy na gospodarstwie rolnym czy prowadzenia gospodarstwa rolnego, o których mowa w art. 10 cyt. ustawy nie uwzględniono w celu uzupełnienia brakujących okresów składkowych i nieskładkowych przy ustalaniu prawa do emerytury. Jednakże wyjątek od tej zasady stanowi art. 56 ust. 5 tej ustawy, dotyczący sytuacji, w której jednostka ma ustalone prawo do emerytury lub renty na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników. W związku z powyższym nie istnieją przesłanki, żeby zwiększać świadczenie z ubezpieczenia powszechnego, gdyż składki opłacane na ubezpieczenie rolnicze zostały skonsumowane przez ustalenie świadczenia emerytalnego albo rentowego z ubezpieczenia społecznego rolników (wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 4 września 2013 r., VII U 1349/13, Lex nr 1718860).

Co istotne, adresatami cytowanej powyżej normy z art. 56 ust. 4 u.e.r.f.u.s. są ubezpieczeni, którzy nie mają ustalonego prawa do świadczenia, a zatem mogą kształtować wysokość emerytury przez doliczanie odpowiednich okresów do podstawy wymiaru. Przepisu nie stosuje się do osób, które mają ustalone świadczenie z zabezpieczenia społecznego

rolników (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 września 2013 r., III AUa 1818/12). Jeżeli nawet okresy składkowe i nieskładkowe nie zostały uzupełnione okresami pracy w gospodarstwie rolnym i podleganiu takiemu ubezpieczeniu (art. 10 u.e.r.f.u.s.) emerytura "pracownicza" ulega zwiększeniu za okres opłacania składek w stosunku do osób nie mających ustalonego prawa do emerytury lub renty na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników (art. 56 ust. 4 i 5 u.e.r.f.u.s.) (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 25 września 2013 r., III AUa 299/13).

Innymi słowy, do dnia 31 grudnia 1988 r. w prawie ubezpieczeń społecznych, w stosunku do osób, które pracowały i jednocześnie prowadziły gospodarstwo rolne, istniał obowiązek ubezpieczenia zarówno z tytułu podlegania ubezpieczeniu pracowniczemu, jak i z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego. Od dnia 1 stycznia 1989 r. obowiązek ten ustał, o ile osoba prowadząca gospodarstwo rolne pozostawała w stosunku pracy w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa wymiaru obowiązującego w danym zawodzie, albo była objęta innymi przepisami o ubezpieczeniu społecznym lub zaopatrzeniu emerytalnym. Cytowany wyżej art. 56 ust. 4 ustawy emerytalnej stanowi zasadę, która ma w określony sposób "wynagradzać" okres podwójnego ubezpieczenia. Odnosi się ona do możliwości zwiększenia świadczenia, gdy okresów pracy w rolnictwie nie wykorzystano przy ustalaniu prawa do emerytury. Natomiast art. 56 ust. 5 określający, że zwiększenie rolne nie przysługuje osobie mającej ustalone prawo do emerytury lub renty na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, stanowi wyjątek od tej regulacji. W konsekwencji adresatami normy z art. 56 ust. 4 są ubezpieczeni, którzy nie mają ustalonego prawa do świadczenia, a zatem mogą kształtować wysokość emerytury przez doliczanie odpowiednich okresów do podstawy wymiaru. Przepisu nie stosuje się do osób, które mają ustalone świadczenie z zabezpieczenia społecznego rolników.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy w niniejszym postępowaniu w całej rozciągłości podzielił stanowisko zaprezentowane przez pozwany organ rentowy, uznając je za prawidłowe.

Jak bowiem wynika z ustalonego w sprawie i niekwestionowanego przez strony stanu faktycznego, wnioskodawczyni G. J. podlegała rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu w okresie od dnia 12 listopada 1981 r. do dnia 30 czerwca 2003 r. Jednocześnie jednak, co również było niesporne, w okresie od dnia 01 stycznia 1982 r. do dnia 31 grudnia 1986 r. ubezpieczona była zwolniona z obowiązku opłacania składek jako młody rolnik – na mocy art. 40 ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. z 1977 r. nr 32 poz. 140). Wspomniany zaś przepis wskazywał, iż rolnik, który rozpoczął prowadzenie gospodarstwa rolnego przed ukończeniem 35 lat życia, zwolniony jest od obowiązku opłacania składki przez okres pierwszych 5 lat gospodarowania.

Tymczasem przesądzona została przez Sąd Najwyższy kwestia braku możliwości zaliczenia takiego okresu prowadzenia gospodarstwa rolnego bez jednoczesnego obowiązku opłacania składek do ustalenia zwiększenia na podstawie art. 26 i 26a ustawy emerytalnej. Emerytura ustalona zgodnie z art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) nie ulega zwiększeniu na podstawie art. 26a tej ustawy za okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, w których rolnik zwolniony był od obowiązku opłacania składki na ubezpieczenie społeczne rolników na podstawie art. 40 ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. Nr 32, poz. 140 ze zm.) (tak: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2012 r., III UZP 4/12).

W ramach uzasadnienia powyższej uchwały Sąd Najwyższy stwierdził, iż ustawa emerytalna odróżnia zasady uwzględniania okresów ubezpieczenia rolniczego w stażu ubezpieczeniowym niezbędnym do nabycia prawa do emerytury w systemie powszechnym i zasady uwzględniania okresów tego ubezpieczenia do ustalenia kwoty zwiększenia świadczenia. Ustalając staż do nabycia prawa do emerytury powszechnej, okresy rolnicze wskazane w katalogu art. 10 ust. 1 ustawy uwzględnia się (jako okresy składkowe) tylko

w zakresie niezbędnym do uzupełnienia stażu ubezpieczeniowego (i to z pominięciem okresów zbiegających się w czasie), przy czym - wobec nawiązania w przepisie do pojęcia okresów składkowych - staż ten uzupełniają nie tylko okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, za które opłacono składki, ale również okresy ubezpieczenia społecznego rolników, w których rolnik był zwolniony z obowiązku składkowego. Natomiast ustalając staż do zwiększenia emerytury w systemie powszechnym uwzględnia się tylko udowodnione okresy opłacania składki na ubezpieczenie rolnicze (także wtedy, gdy zbiegają się one w czasie z okresami składkowymi lub nieskładkowymi). Strukturę okresów ubezpieczenia rolniczego przyjmowanego do wyliczenia zwiększenia emerytury normują art. 56 ust. 3, art. 56 ust. 4 i art. 26a ustawy emerytalnej i zasadniczo czynią to według tych samych zasad, tak w odniesieniu do emerytur z systemu zdefiniowanego świadczenia, jak i emerytur z systemu zdefiniowanej składki. Ustalając zasady uwzględniania okresów ubezpieczenia rolniczego do wyliczenia kwoty przedmiotowego zwiększenia ustawodawca używa terminu "okres opłacania składki" i odwołuje się do przepisów dotyczących obliczania części składkowej emerytury rolniczej, które nie posługują się pojęciem "okresu składkowego". Uznając odmiennność zasad liczenia stażu ubezpieczeniowego do nabycia prawa do emerytury w systemie powszechnym i zasad liczenia okresów ubezpieczenia rolniczego do spornego zwiększenia świadczenia należy przyjąć, że nie ma podstaw do traktowania okresów zwolnienia z obowiązku opłacania składki na ubezpieczenie społeczne rolników jako okresów składkowych i w konsekwencji do uwzględniania ich przy wyliczeniu kwoty zwiększenia. Do takiej konkluzji skłania wykładnia językowa i systemowa art. 56 ust. 3 i 4 oraz art. 26a ustawy emerytalnej. Za rozwiązaniem takim przemawia też wykładnia funkcjonalna tych przepisów. Celem przedmiotowego zwiększenia jest wszakże zrekompensowanie osobie uprawnionej do emerytury w systemie powszechnym rzeczywistych ciężarów, jakie ponosiła w przeszłości, podlegając podwójnemu ubezpieczeniu i opłacając z tego tytułu należne składki.

Stanowisko powyższe Sąd Okręgowy w całej rozciągłości podzielił, stwierdzając, że niezasadnym wydaje się przyznanie prawa do zwiększenia w sytuacji de facto nie mieszczącej się w samej wykładni językowej przepisu art. 26a ust. 1 ustawy emerytalnej, który mówi o „zwiększeniu za okresy opłacania składek”, a zatem w sytuacji, kiedy wnioskodawczyni takowych składek w sposób oczywisty i przez nią przyznany wprost nie opłacała. Stanowisko to znajduje odzwierciedlenie także we wcześniejszym dorobku judykatury (por. wyroki Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 5 kwietnia 2007 r., III AUa 2860/05; z dnia 25 stycznia 2012 r., III AUa 1255/11).

Reasumując, w ocenie Sądu Okręgowego brak jest podstaw do spełnienia żądania G. J., zawartego w odwołaniu od spornej decyzji pozwanego z dnia 06 lutego 2015 r., i dokonania w sposób przez nią postulowany przeliczenia należnego wnioskodawczyni świadczenia emerytalnego z powszechnego ubezpieczenia społecznego.

Mając powyższe na uwadze, na zasadzie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w związku z przywołanymi wyżej przepisami, Sąd Okręgowy oddalił odwołanie ubezpieczonej, nie znajdując podstaw do jego uwzględnienia.

Apelację od wyroku wywiodła ubezpieczona, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez wadliwą interpretację art. 25, art. 26, art. 26a w związku z art. 56 ust. 3 i 56 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, skutkujące nieuznaniem zasadności roszczenia skarżącej; naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na dowolnym uznaniu za niewiarygodne dowodów z dokumentów i zeznań strony skarżącej oraz sprzeczność ustaleń faktycznych z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym w zakresie szczegółowo opisanym w treści uzasadnienia do niniejszej apelacji, które miały istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy.

Wskazując na powyższe skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyznanie skarżącej prawa do emerytury w wysokości żądanej w odwołaniu od spornej decyzji z dnia 6 lutego 2015 r. i dokonanie w sposób przez

nią postulowany przeliczenia należnego jej świadczenia emerytalnego z powszechnego ubezpieczenia społecznego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, że Sąd Okręgowy błędnie uznał, iż zwolnienie skarżącej od dnia 1 stycznia 1982 r. do dnia 31 grudnia 1986 r. z obowiązku opłacania składek jako młodego rolnika przesądza o braku możliwości zaliczenia tego okresu prowadzenia gospodarstwa rolnego bez jednoznacznego obowiązku płacenia składek do ustalenia zwiększenia świadczenia emerytalnego skarżącej na podstawie art. 26 i art. 26 a ustawy emerytalnej. Zdaniem apelującej nieprawdą jest, by w latach: 1981, 1983, 1984, 1985 i 1986 skarżąca nie opłacała składek. Wynika to wbrew stanowisku Sądu Okręgowego z karty ewidencyjnej ubezpieczonej, gdzie w pozycji „wysokość opłacanych składek” ubezpieczona co prawda nie płaciła składki od posiadanych hektarów, ale uiszczala na ubezpieczenie tzw. „składkę osobową” tj. w 1981 r. kwotę 66,37 zł, w 1983 r. kwotę 1 200,00 zł, w 1984 r. kwotę 1 600,00 zł, w 1985 r. kwotę 1 600,00 zł i w 1986 r. kwotę 3 400,00 zł. Z powyższego względu, w ocenie wnioskodawczyni, nie sposób podzielić błędnego stanowiska Sądu, że lata 1981, 1983, 1984, 1985 i 1986 nie były dla skarżącej latami składkowymi.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja G. J. nie zasługuje na uwzględnienie. Nie zawiera bowiem zarzutów skutkujących koniecznością zmiany bądź uchylenia zaskarżonego wyroku.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była kwestia, czy emerytura przysługująca ubezpieczonej ulega zwiększeniu zgodnie z art. 26a oraz art. 56 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS za okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, w których wnioskodawczyni zwolniona była od obowiązku opłacania składki na ubezpieczenie społeczne rolników na podstawie art. 40 ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. z 1977 r. Nr 32, poz. 140).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w powyższym zakresie Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, zaś w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił on też błędów w rozumowaniu w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, albowiem prawidłowo zinterpretował i zastosował odpowiednie przepisy prawa.

Sąd Apelacyjny zaakceptował zatem w całości ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, traktując je jak własne, nie widząc w związku z tym konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNP 1999, nr 24, poz. 776). Sąd odwoławczy w pełni podziela także ocenę prawną, jakiej dokonał Sąd pierwszej instancji, uznając ją za wyczerpującą, a tym samym nie ma potrzeby powtarzać w całości trafnego wyводу prawnego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2006 r., IV CK 380/05, LEX nr 179977; z dnia 16 lutego 2005 r., IV CK 526/04, LEX nr 177281).

Bezsporne były ustalenia, iż G. J. od 12 listopada 1981 r. do 30 czerwca 2003 r. podlegała rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu oraz że po otrzymaniu gospodarstwa rolnego ubezpieczona i jej mąż zostali zwolnieni przez naczelnika gminy

w okresie od 1 stycznia 1982 r. do 31 grudnia 1986 r. z obowiązku opłacania składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników na podstawie art. 40 ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. z 1977 r. Nr 32, poz. 140) tj. jako młodzi rolnicy.

Zarówno z zaświadczeń Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziału (...) w G. P. Terenowej w S. dotyczących okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, okresów podlegających zaliczeniu oraz wysokości opłaconych składek (k. 9-12 akt emerytalnych; k. 31-34 akt sadowych),

jak i z karty ewidencyjnej ubezpieczonej (k. 16 – 17 akt emerytalnych), na którą powoływała się ona w apelacji, wynika, że od dnia 1 stycznia 1982 r. do dnia 31 grudnia 1986 r. wnioskodawczyni zwolniona była z opłacania składek i faktycznie nie uiszczala składek za hektar.

Przy takich niekwestionowanych ustaleniach faktycznych, nie budzi wątpliwości Sądu Apelacyjnego, że – ze względów, o których mowa w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2012 r. (III UZP 4/12, OSNP 2013/5-6/58), przywołanych w szerokim zakresie przez Sąd I instancji – nie ma podstaw do zwiększenia wysokości przysługującego ubezpieczonej świadczenia emerytalnego na podstawie art. 26a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W uchwale tej Sąd Najwyższy, uznając odmiennność zasad liczenia stażu ubezpieczeniowego do nabycia prawa do emerytury w systemie powszechnym i zasad liczenia okresów ubezpieczenia rolniczego do objętego sporem zwiększenia świadczenia, przyjął, że nie ma podstaw do traktowania okresów zwolnienia z obowiązku opłacania składki na ubezpieczenie społeczne rolników jako okresów składkowych i w konsekwencji do uwzględniania ich przy wyliczeniu kwoty zwiększenia. Jak trafnie podkreślał Sąd I instancji już wykładnia gramatyczna komentowanego przepisu prowadzi do jednoznacznego wniosku, iż wysokość emerytury ustalonej zgodnie z art. 26 ustawy ulega zwiększeniu „za okresy opłacania składek” na Fundusz Emerytalny Rolników, Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników i ubezpieczenie emerytalno-rentowe, o których mowa w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników tj. za okresy, za które składki te zostały faktycznie uiszczone. Okresy zwolnienia od obowiązku opłacania składek za takowe z pewnością uznać nie można. Za rozwiązaniem takim przemawia również wykładnia funkcjonalna tych przepisów. Celem przedmiotowego zwiększenia jest bowiem zrekompensowanie osobie uprawnionej do emerytury w systemie powszechnym rzeczywistych ciężarów, jakie ponosiła w przeszłości, podlegając podwójnemu ubezpieczeniu i opłacając z tego tytułu należne składki.

Analogiczne wnioski należy odnieść do art. 56 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zgodnie z którym, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe nie zostały uzupełnione okresami wymienionymi w art. 10, emerytura ulega zwiększeniu „za okres opłacania składek” na Fundusz Emerytalny Rolników, Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników i ubezpieczenie emerytalno-rentowe rolników.

Reasumując, należy stwierdzić, że decyzja organu rentowego uwzględniająca do obliczenia wysokości emerytury jedynie okresy, za które zostały opłacone składki na ubezpieczenie społeczne rolników, jest prawidłowa. Sąd I instancji nie dopuścił się zaś zarzucanych w apelacji naruszeń tak prawa materialnego, jak i procesowego.

W tym stanie rzeczy, podzielając w pełni stanowisko Sądu Okręgowego i nie znajdując podstaw do uwzględnienia apelacji, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.

SSA Michał Bober SSA Barbara Mazur SSA Iwona Krzeczowska - Lason